

*Handläggare:
Rune Ekman*

Landstingsstyrelsens
allmänna utskott

Yttrande över Landstingsrevisorernas rapport 20/2008 ”Granskning av arbetet för ökad mångfald av sjukvårdsaktörer”.

Ärendet

Landstingsrevisorerna har i rapport Granskning av arbetet för ökad mångfald av hälso- och sjukvårdsaktörer behandlat tillvägagångssättet för att öka mångfalden av vårdproducenter med tyngdpunkt på avknoppningar och utmaningar samt införandet av vårdvalssystem inom delar av den somatiska specialistvården. Rapporten har överlämnats för yttrande.

Förslag till beslut

Allmänna utskottet föreslår landstingsstyrelsen besluta

att som yttrande över Landstingsrevisorernas rapport Granskning av arbetet för ökad mångfald av hälso- och sjukvårdsaktörer överlämna detta tjänsteutlåtande

Förvaltningens synpunkter

Revisionskontorets rapport kommenteras i det följande avsnitt för avsnitt. När kommentarer inte lämnas har förvaltningen inget att erinra emot Revisionskontorets iakttagelser.

Tillvägagångssätt för att öka mångfalden

Revisionskontoret räknar upp ett antal metoder för att öka mångfalden av vårdgivare och konstaterar avslutningsvis att ” Landstingsstyrelsen bör analysera för- och nackdelar med respektive metod i förhållande till resursåtgång och andra tillvägagångssätt att öka mångfalden”. De metoder revisionskontoret nämner är: vårdval, utmaningsrätt med efterföljande upphandling, avknoppning, utveckling av ersättningssystem och ett särskilt omnämnande av utvecklingen av mångfald inom tandvården.

De metoder som revisionskontoret räknar upp står dock inte alltid emot varandra som alternativ, utan den ena metoden utgör ofta en förutsättning för den andra metoden. En avknoppning, utan upphandling, förutsätter t ex att världvalssystem finns och att priser och andra villkor därmed är givna. Ersättningssystem måste finnas oavsett metoder för ökad mångfald.

De metoder som står till buds vid skapandet av större mångfald torde snarare vara:

- Världvalssystem med tillhörande rätt att nyetablera verksamhet
- Upphandlingar, oavsett om de initierats av en utmaning eller på annat sätt
- Försäljningar, som antingen kan avse verksamhet som omfattas av världvalssystem eller annan verksamhet. En avknoppning är en till personalen riktad försäljning

En utvärdering av metoder måste främst avse inom vilka områden världvalssystem är att föredra och inom vilka områden upphandlingar är att föredra.

Avknoppningar

Revisionskontoret beskriver den process som förevarit Landstingsrådsberedningens ställningstagande att tillsvidare inte genomföra några avknoppningar. Revisionskontoret anser att Landstingsstyrelsen bör fatta ett formellt beslut om vad som för närvarande gäller för avknoppningar inom landstinget.

Förvaltningen har inget att invända mot revisionskontorets rekommendation, men måste samtidigt konstatera att det funnits goda skäl att avvakta med ställningstagandet inte enbart på grund av pågående rättprocess utan även den nyligen genomförda försäljningen av två vårdcentraler och den därmed ökade kunskapen om prisnivån vid överlåtelse. Förvaltningen avser att i ett ärende till Landstingsstyrelsen föreslå ett beslut i ärendet.

Utmaningar

Revisionskontoret konstaterar att det inte går att utläsa att de utmaningar som hittills inkommit bidragit till att någon verksamhet kunnat bedrivas till ett lägre pris eller till en högre kvalitet.

Förvaltningen har inga allvarliga invändningar mot revisorernas bedömning, men vill ändå påpeka att det stora intresset för att efter

utmaningar deltaga i upphandlingar inom vuxenpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri och beroendevården utgjort ett värdefullt underlag vid ställningstagande till upphandlingar inom dessa vårdområden.

Vårdval inom somatisk specialistsjukvård

Vad som framförs i revisorernas granskning under denna rubrik berör i första hand HSN. Förvaltningen kan därför inte kommentera revisorernas iakttagelser i detalj utan endast mer övergripande.

Revisorerna konstaterar att vårdvalssystem med fri etablering och utan ersättningstak riskerar att vara kostnadsdrivande.

Risken för kostnadsökningar genom glidningar i indikationerna för operation kan inte uteslutas. Risken för omotiverade volymökningar inom de vårdområden som vårdval införts för skall dock inte överdrivas. Då ingreppen inte är utan olägenheter för patienten finns en naturlig spärr mot onödiga åtgärder hos patienten själv. Att risken för kostnadsökningar inte finns i förlossningsvården behöver knappast påpekas.

Revisorerna tar upp problemen med hur priser skall fastställas i vårdvalssystem inom specialistsjukvården.

Inom de vårdområden inom den somatiska specialistsjukvården där vårdvalssystem nu införts kunde priser fastställas utan större svårigheter. Upphandlingar inom dessa områden har gjorts både i Stockholms län och andra län under många år och prisbilden var tydlig. Revisorerna tar dock upp ett problem som kan bli betydande om vårdval införts inom vårdområden inom specialistsjukvården där inga upphandlingar gjorts vare sig i Stockholm eller någon annan stans. Likaså hur priser skall justeras, upp eller ned, på grund av medicinteknisk utveckling.

Revisorerna riktar kritik mot att det i uppföljningen av de auktoriserade utförarna saknas fastställda kvalitetsnivåer utifrån vilka beställaren kan agera, liksom att det saknas kriterier för återtagande av auktorisation.

Naturligtvis är en tydlighet om vilka minimikrav som ställs på en verksamhet viktig. Samtidigt måste konstateras att skälen som kan motivera en avauktorisering är många och att det inte är självklart att det alltid är en fördel att låsa fast dessa i förväg. Det begränsar beställarens möjlighet att agera i situationer som inte kunnat förutses när kriterierna fastställdes. En avauktorisering har många likheter med hävning av ett

ingånget avtal efter en upphandling. Hävningsklausuler, som finns i alla vårdavtal, brukar vara ganska allmänt formulerade av skäl som ovan anförts.

Mona Boström
Landstingsdirektör

Elisabet Wallin
Chef Utvecklingskansliet